

Огляд законодавства

Огляд законодавчих змін, що стосуються внутрішнього переміщення, підготовлений УВКБ ООН | Травень-червень 2020

Набули чинності

- Нормативне регулювання дій із протидії поширенню COVID-19 в Україні (декілька актів у додатку)
- Надання соціальних послуг вразливим категоріям населення
- Процедура визначення статусу особи без громадянства

Інші події

- Установчі документи Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України
- Переглянута Програма дій Уряду

Проекти

- Зміни до Закону про військово-цивільні адміністрації
- Законопроект, що запроваджує спеціальні вимоги до розробки програм дій Уряду
- Зміни до Закону про гуманітарну допомогу
- Обмін інформацією щодо перетину міжнародного кордону України, лінії розмежування на сході та адміністративного кордону з Кримом
- Збільшення розміру соціальних виплат для осіб та дітей з інвалідністю, яка настала внаслідок вибуху боєприпасів та інших залишків війни
- Обмін біометричними даними іноземців та осіб без громадянства
- Спрощений доступ до реєстрації народжень та смертей для жителів тимчасово окупованих територій
- Процедура вступу до вищих учбових закладів для мешканців НКТ/Криму

Набули чинності

Нормативне регулювання дій із протидії поширенню COVID-19 в Україні (декілька актів)

В травні 2020 року Україна почала процес поступового скасування карантинних заходів, прийнятих у відповідь на спалах COVID-19¹. У червні, беручи до уваги збільшення кількості випадків інфікування COVID-19², Кабінет Міністрів України уповноважив місцеву владу запроваджувати додаткові обмеження, а також заходи з пом'якшення карантину на рівні області/населеного пункту залежно від ситуації. Очікується, що такий підхід забезпечить гнучкість у відповідь на спалах COVID-19 в Україні та запобігатиме його подальшому поширенню. В додатку (с. 10) наданий вичерпний огляд положень кількох нормативно-правових актів. Вони розділені на заходи загального характеру, заходи щодо свободи пересування та положення, пов'язані із наданням захисту.

Надання соціальних послуг вразливим категоріям населення

¹ Дивіться, будь ласка, більше деталей в Огляді законодавства, підготовленому УВКБ ООН, за березень та квітень

² Станом на 30 червня, було зареєстровано 664 нових випадків. Станом на 1 липня, 44 998 випадків підтверджено на території України (окрім даних з непідконтрольних Уряду України територій Донецької та Луганської областей та Криму)

1 червня 2020 року Кабінет Міністрів України прийняв три Постанови, спрямовані на врегулювання процедури відбору надавачів соціальних послуг в конкретному населеному пункті/громаді, моніторингу, оцінки та контролю якості наданих послуг.

Згідно з [Постановою № 450](#)³, на першому етапі буде проводитися оцінка соціальних потреб для конкретного населеного пункту/громади. Це матиме своїм результатом підготовку «соціального запиту», де зазначено типи необхідних соціальних послуг, категорії та кількість бенефіціарів для кожної категорії, а також запропоновані механізми фінансування. Залежно від потреб, розробка соціального запиту може відбуватися щорічно або кожні три роки. Рішення про обрання надавачів послуг приймається спеціальною комісією. Договір з обраним(и) надавачом(-ами) послуг укладається на термін до трьох років.

[Постанова № 449](#)⁴ запроваджує механізм моніторингу та оцінки якості послуг, що надаються щорічно або щоквартально, з метою подальшого планування. Оцінювання має проводитися шляхом опитування отримувачів, а результати оцінювання та рекомендації щодо вдосконалення будуть опубліковані на вебсайті Міністерства соціальної політики.

[Постанова № 427](#)⁵ уможлиблює контроль щодо надання соціальних послуг шляхом щорічних перевірок. Позачергові перевірки можуть також проводитись після письмових скарг, поданих центральними або місцевими органами влади, громадськими організаціями або отримувачами послуг, і вони будуть обмежені розглядом ситуації, описаної у скарзі. Ці заходи застосовуються до державних та недержавних надавачів соціальних послуг.

Очікується, що прийняття цих Постанов сприятиме покращенню якості соціальної допомоги вразливим категоріям населення.

[Процедура визначення статусу особи без громадянства](#)

16 червня Верховна Рада України прийняла [законопроект № 2235](#)⁶, що запроваджує процедуру визначення статусу особи без громадянства. Детальний опис його положень міститься в Огляді законодавства, підготовленого УВКБ ООН, за вересень 2018 року⁷ та жовтень 2019 року⁸.

УВКБ ООН вітає прийняття цього закону, оскільки він сприятиме кращому захисту прав осіб без громадянства в Україні. УВКБ ООН знову підтверджує свою готовність надавати експертну підтримку для імплементації цього закону.

Проекти

[Зміни до Закону про військово-цивільні адміністрації](#)

12 травня народні депутати зареєстрували в Парламенті [законопроект № 3462](#)⁹, який пропонує зміни до Закону про військово-цивільні адміністрації, надавши їм функції, пов'язані з державно-приватним

³ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-nadannya-socialnih-a450>

⁴ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-provedennya-monitoringu-nadannya-ta-ocinki-yakosti-socialnih-poslug-i010620-449>

⁵ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/npas/deyaki-pitannya-zdijsnennya-kontroly-a427>

⁶ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67217

⁷ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): https://www.unhcr.org/ua/wp-content/uploads/sites/38/2018/10/2018-09-Legislative-Update_-final_UA.pdf

⁸ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): https://www.unhcr.org/ua/wp-content/uploads/sites/38/2019/12/2019-10-Legislative-Update_UKR-1.pdf

⁹ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68805

партнерством. Такі функції зазвичай надаються місцевим радам, дозволяючи цим радам укладати договори з юридичними особами про ефективне використання комунальної власності. Окрім всього іншого, це сприятиме залученню інвесторів.

Відповідно до Закону про державно-приватне партнерство¹⁰, цей вид співпраці може бути реалізований в сфері розвитку критичної інфраструктури, водопостачання та газопостачання, охорони здоров'я, туризму, переробки, соціальних послуг, відновлення житла, зруйнованого в результаті бойових дій, освітніх послуг та захисту культурних цінностей. Інші можливі питання співробітництва можуть бути погоджені сторонами, враховуючи місцеві потреби.

У разі прийняття законопроекту, військово-цивільні адміністрації зможуть залучати інвестиції та забезпечити ефективне використання наявної комунальної власності. Широкий спектр можливостей державно-приватного партнерства може сприяти пошуку житлових рішень для ВПО шляхом розробки та впровадження додаткових можливостей виділення тимчасового житла на КТ Донецької та Луганської областей. Це також може допомогти розселенню ВПО, які проживають у місцях компактного проживання, не пристосованих для довготривалого проживання (наприклад, колишні готелі, санаторії або геріатричні пансіонати та гуртожитки різних підприємств). У більш широкому контексті цей проект може сприяти залученню акторів з питань розвитку до відновлення зони конфлікту на сході України.

[Законопроект, що запроваджує спеціальні вимоги до розробки програм дій Уряду](#)

13 травня народні депутати зареєстрували в Парламенті [законопроект № 3468](#)¹¹, запропонувавши зміни до статті 11 Закону про Кабінет Міністрів України. Автори пропонують, що програми дій Уряду мають обов'язково містити інформацію про економічну підтримку, необхідну для досягнення програмних цілей, та перелік проектів нормативно-правових актів, необхідних для належної імплементації програм.

Прийняття цієї проектною ініціативи може сприяти розробці подальших програм дій Уряду з конкретними індикаторами, цілями та достатньою бюджетною підтримкою для їх виконання. З точки зору УВКБ ООН, такий підхід може сприяти моніторингу та оцінці результатів, дозволяючи оцінити, чи вирішуються проблеми осіб, якими опікується УВКБ ООН, належним чином, зокрема в сфері довгострокових рішень.

[Зміни до Закону про гуманітарну допомогу](#)

13 травня народні депутати зареєстрували в Парламенті [законопроект № 3527](#)¹², запропонувавши зміни до статті 5 Закону про гуманітарну допомогу. Законопроектом пропонується збільшення максимальної ваги гуманітарних вантажів з 3 до 12 тонн. Пропозиція цієї зміни обумовлена метою збільшення надходження гуманітарних вантажів, що спрямовані на посилення заходів реагування на COVID-19.

[Обмін інформацією щодо перетину міжнародного кордону України, лінії розмежування на сході та адміністративного кордону з Кримом](#)

28 травня Кабінет Міністрів України зареєстрував в Парламенті [законопроект № 3555](#)¹³, запропонувавши уповноважити Державну прикордонну службу на надання Міністерству соціальної політики персональні дані осіб, які перетинали міжнародний кордон України, лінію розмежування на сході та адміністративний кордон з Кримом. Обмін персональними даними має здійснюватися в електронному вигляді.

¹⁰ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>

¹¹ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68815

¹² Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68912

¹³ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68963

Цей проєкт викликає серйозні занепокоєння. Врховуючи положення інших законодавчих актів, такий обмін інформацією призведе до зняття з реєстрації внутрішньо переміщених осіб без достатніх для того підстав. Це може призвести до втрати багатьма з них пенсій. Органи державної влади не обмінюються такою інформацією щодо інших громадян України, щоб визначити їхнє місцезнаходження та право на продовження отримання пенсій. Залишається незрозумілим, яку саме законну мету переслідують такі зміни; однак, беручи до уваги непропорційно негативний вплив, який потенційно має такий проєкт на осіб, які проживають на територіях поза урядовим контролем, цей захід, ймовірно, буде дискримінаційним.

Збільшення розміру соціальних виплат для осіб та дітей з інвалідністю, отриманою внаслідок ураження боєприпасами

В червні 2020 року, в Парламенті було зареєстровано дві ініціативи, спрямовані на збільшення розміру соціальних виплат для осіб та дітей з інвалідністю, яка настала внаслідок ураження вибухонебезпечними предметами чи залишками. Шляхом реєстрації [законопроєкту №3573](#)¹⁴ від 2 червня, Кабінет Міністрів висловив намір збільшити на 50% розмір соціальної допомоги таким дітям. Таким чином, остаточна сума виплат буде дорівнювати 1719,6 грн¹⁵ у червні 2020 року та 1,797,6 грн¹⁶ у липні-грудні 2020 року згідно з постійним поступовим підвищенням прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність. Шляхом реєстрації [альтернативного законопроєкту №3573-1](#)¹⁷ від 17 червня народні депутати поширили пропозицію Уряду на всіх осіб з інвалідністю, яка настала внаслідок ураження вибухонебезпечними предметами чи залишками.

У разі прийняття, діти та особи з інвалідністю зможуть отримувати підвищену соціальну допомогу згідно з Законом про протимінну діяльність в Україні. Водночас, це вимагатиме перерахунку бюджетних коштів Міністерства соціальної політики та може вплинути на здійснення інших соціальних виплат іншим вразливим категоріям населення. Більш того, цей крок не є таким, що суттєво сприятиме задоволенню ключових потреб цих дітей, пов'язаних із наданням подальшої медичної та психосоціальної підтримки.

Обмін біометричними даними іноземців та осіб без громадянства

11 червня Кабінет Міністрів зареєстрував у Парламенті [законопроєкт № 3630](#)¹⁸, який вимагає надання біометричних даних від іноземців та осіб без громадянства, якщо інше не передбачено законодавством України або міжнародними договорами. Відповідний порядок має визначатися Кабінетом Міністрів України.

Кабінет Міністрів обґрунтовує цю ініціативу необхідністю завершити процес збору даних, оскільки на іноземців та осіб без громадянства вже покладено зобов'язання надавати свої біометричні дані у пунктах пропуску на кордоні, під час подання заяви на отримання посвідки на проживання та під час процедури примусового повернення (у разі застосування).

У разі прийняття, ця ініціатива може сприяти процедурі ідентифікації іноземців та осіб без громадянства, які в'їжджають на територію України. Водночас, відсутність детального механізму її імплементації може

¹⁴ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68998

¹⁵ Сума розраховується таким чином: 70% прожиткового мінімуму станом на червень 2020 + 50%, запропонованих Урядом

¹⁶ Там само.

¹⁷ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69162

¹⁸ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69101

потенційно загрожувати захисту персональних даних з огляду на обмін даними між зацікавленими органами. У механізмі мають бути чітко визначені ці заходи захисту.

Спрощений доступ до реєстрації народжень та смертей

В червні, у Верховній Раді України було зареєстровано три законопроекти, спрямовані на спрощення доступу до реєстрації народжень/смертей.

11 червня народна депутатка зареєструвала у Парламенті [законопроект № 3635](#)¹⁹ про внесення змін до Закону про судовий збір. Авторка проекту пропонує звільнити від сплати судового збору осіб, які змушені використовувати судову процедуру реєстрації народжень, коли органи державної реєстрації актів цивільного стану не можуть це зробити з будь-яких причин.

У разі прийняття, ця правова ініціатива може сприяти спрощенню доступу мешканців НКТ та Криму до судової процедури реєстрації народження. Станом на зараз, чинні норми, що вже звільняють ВПО та мешканців територій поза урядовим контролем від сплати судового збору у справах, про встановлення юридичних фактів (наприклад, народження, смерті, шлюбу), застосовуються неоднаково та часто тлумачаться як такі, що вимагають сплати судового збору. Загальне звільнення сприятиме отриманню більшої кількості свідоцтв про народження українського зразка мешканцями НКТ та Криму. Водночас, УВКБ ООН продовжує адвокацію щодо розробки адміністративної процедури реєстрації народження дітей, народжених в НКТ та Криму, оскільки судова процедура досі залишається обтяжливою.

[Законопроект №3713](#)²⁰, зареєстрований 22 червня, пропонує виключити **документи про народження та смерть** із загального правила про невизнання документів, виданих окупаційною владою в Криму. Це виключення передбачено в Законі [№ 2268](#)²¹ про державну політику щодо окремих частин Донецької та Луганської областей. У разі прийняття, мешканці НКТ та Криму матимуть однаковий доступ до адміністративної процедури реєстрації народжень/смертей, коли така процедура буде розроблена та запроваджена.

[Законопроект №3714](#)²², зареєстрований в той самий день, запроваджує загальну норму про звільнення мешканців НКТ та Криму від сплати штрафів (у розмірі максимум 6 081 грн) у разі несвоечасного подання заяви про реєстрацію народження. Це є позитивним кроком, оскільки такі штрафи накладаються, якщо реєстрація народження не відбулася протягом одного календарного місяця з моменту народження.

Процедура вступу до вищих учбових закладів для мешканців НКТ/Криму

24 червня Президент зареєстрував у Парламенті [законопроект № 3734](#)²³, запропонувавши внести зміни до Закону про вищу освіту, які спростять доступ до вступу до вишів на КТ для мешканців НКТ та Криму, а також тих, хто проживає вздовж лінії розмежування. Закон був прийнятий 3 липня та підписаний Президентом 10 липня²⁴.

Діти, які закінчили школи на НКТ, в Криму чи населених пунктах вздовж лінії розмежування та мають свідоцтво про повну середню освіту, можуть вступати до вишів на КТ відповідно до наявних квот. Ці квоти визначаються Міністерством освіти спеціально для цієї категорії абітурієнтів. Це означає, що діти з НКТ,

¹⁹ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69108

²⁰ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69230

²¹ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19#Text>

²² Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69231

²³ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69266

²⁴ Там само.

Криму чи населених пунктів вздовж лінії розмежування конкуруватимуть за місця між собою, а не з дітьми, які закінчили школи на КТ

На відміну від попередніх років, випускники можуть вступати на медичні, фармацевтичні чи ветеринарні факультети на конкурсній основі (включаючи додаткові бали за мотиваційні листи чи нагороди на шкільних олімпіадах) або здавати вступні іспити згідно з наявними квотами. Детальні умови для постраждалих від конфлікту випускників будуть визначатися вишами.

Мешканці НКТ, Криму чи населених пунктів вздовж лінії розмежування можуть скористатися безкоштовними курсами підготовки. Це сприятиме подальшому вступу до вишів як ВПО. Виші визначатимуть цю процедуру.

Запропоновані поправки не запроваджують жодного пільгового режиму для осіб, постраждалих внаслідок конфлікту, порівняно з попередніми роками. Схожа процедура існує з 2016 року, коли дітям з НКТ та Криму була надана можливість вступу до окремих вишів через освітні центри «Донбас – Україна» та «Крим-Україна». Цей Закон поширює цю можливість на інші виші. Міністерство освіти приймає рішення щодо квот, а виші у своїх внутрішніх правилах додатково визначають розподіл квот.

Ця ініціатива може сприяти зміцненню зв'язків з територіями поза урядовим контролем.

Інші події

Установчі документи Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України

Протягом травня 2020 року Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України розробляло свої установчі документи для посилення свого мандату та потенціалу.

6 травня було ухвалено [Постанову Кабінету Міністрів України № 376](#)²⁵, що затверджує Положення про МРТОТ. Під координацією Віце-прем'єр-міністра, Міністерство відповідає за розробку державної політики щодо тимчасово окупованих територій (ТОТ)²⁶ (що включають в себе НКТ Донецької та Луганської областей та Крим) і прилеглих зон.

Основні сфери, що охоплюються мандатом Мінреінтеграції, включають в себе:

- реінтеграцію НКТ та Криму та їх мешканців в єдиний конституційний простір України;
- відновлення територіальної цілісності України в межах міжнародно визнаних кордонів;
- підтримку ВПО та тих, хто виїхав за кордон²⁷, у здійсненні своїх прав і свобод. Створення умов для їх добровільного повернення чи інтеграції на новому місці проживання;
- дотримання міжнародного гуманітарного права (МГП) на всій території України;
- координацію надання гуманітарної допомоги цивільним особам під час збройного конфлікту;
- ініціативи з розбудови миру;
- захист прав людини, порушених під час тимчасової окупації²⁸/втрати урядового контролю над частиною території України;
- здійснення прав людини і основоположних свобод жителів НКТ та Криму та жителів прилеглих зон;

²⁵ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-deyakih-postanov-kabinetu-ministriv-ukrayini-371060520?fbclid=IwAR2MfFHdExYNTTqtQ8oNgUb8ZhlT6oOZBTindNoTFT0zVhcyhdOlawISjWs>

²⁶ Дана термінологія є цитатою з офіційного нормативно-правового акту і не відображає позицію УВКБ ООН.

²⁷ Внаслідок збройного конфлікту/тимчасової окупації

²⁸ Дана термінологія є цитатою з офіційного нормативно-правового акту і не відображає позицію УВКБ ООН.

- протимінна діяльність (навчання ризикам, пов'язаним з вибухонебезпечними предметами, та обстеження можливо забруднених територій).

Міністерство також відповідає за сприяння соціальному захисту, житловим рішенням та освітнім можливостям для ВПО та тих, хто виїхав за кордон.

З метою доповнення свого Положення, 19 травня МРТОТ винесло на громадське обговорення²⁹ проєкт своєї Програми діяльності з метою залучення гуманітарних акторів та громадських організацій до процесу її розробки. Проєкт містить конкретні індикатори та цілі, які допоможуть відслідковувати здобутки та оцінювати результати. Чіткий намір проєкту гармонізувати існуючі політики та практики щодо НКТ Донецької та Луганської областей та Криму сприятиме застосуванню однакового підходу до ВПО з обох географічних районів. Водночас, проєкт програми не містить положення щодо виплати пенсій ВПО та особам, постраждалим внаслідок конфлікту, що є одним із найактуальніших питань за останні п'ять років. У Програмі можна посилити рівень участі громадських організацій у наданні рекомендацій та моніторингу прогресу імплементації. Врешті решт, проєкт Програми може включати в себе більш різноманітний вибір житлових програм для ВПО, а також норму щодо координації Міністерством гуманітарних заходів, пов'язаних з житлом та непродовольчими товарами.

Переглянута Програма дій Уряду

12 червня Кабінет Міністрів України прийняв свою [Постанову № 471](#)³⁰ щодо визначення Програми дій Уряду. Незважаючи на те, що Верховна Рада України її не підтримала³¹, Уряд висловив свій намір³² дотримуватися положень Програми під час своєї діяльності.

Реінтеграція НКТ та Криму є довгостроковим пріоритетом для забезпечення територіальної цілісності України. Процес реінтеграції охоплює як території, так і їхніх мешканців.

Реінтеграція НКТ та Криму планується шляхом доступу до адміністративних та медичних послуг, освіти, культури та українських ЗМІ. У Програмі не згадується розробка адміністративної процедури реєстрації народження дітей, народжених в НКТ та Криму. Дітям з НКТ та Криму забезпечується доступ до дистанційного навчання та освітніх центрів, які дозволяють цим дітям вступати до вишів на КТ за спрощеною процедурою. Задекларовано намір відновити доступ мешканців Криму до податкових, митних, банківських та валютних послуг.

Що стосується ВПО, то Уряд планує сприяти пошуку житлових рішень шляхом вдосконалення чинного законодавства та запровадження нових можливостей, наприклад, фінансового лізингу. ВПО мають бути включені до реєстрів приймаючих громад. Уряд має намір створити умови для «реінтеграції» у громади за місцем, звідки відбулося переміщення, та «інтеграції» у приймаючі громади.

Очікується прийняття нового механізму відшкодування шкоди за зруйноване житло. Залишається незрозумілим, як це співвідноситься з існуючими положеннями Постанови Кабінету Міністрів № 947 на цю тематику. Заміна цього порядку може призвести до відтермінування доступу до компенсацій.

²⁹ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://mtot.gov.ua/ua/minreintegracii-oprijjudnilo-draft-programi-di>

³⁰ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-programi-diyalnosti-kabinetu-ministriv-t120620>

³¹ Програму було відхилено 18 червня

³² Повний текст заяви знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/news/denis-shmigal-uryadu-ne-potriben-imitet-shchob-pracuyuvati-na-korist-ukrayini-ta-ukrayinciv>

Реінтеграція територій НКТ та Криму в основному зосереджуватиметься на подальшому вдосконаленні перетину лінії розмежування на сході та адміністративного кордону з Кримом. Це планується зробити за допомогою перегляду переліку предметів, заборонених до перевезення через лінію розмежування, облаштування КПВВ, порядок перетину та перевезення товарів на/з НКТ/Криму. Інші дії щодо реінтеграції включають полегшений доступ гуманітарних організацій до НКТ/Криму, перехідне правосуддя, відновлення критичної інфраструктури, системи охорони здоров'я, соціального захисту, екології в Донецькій та Луганській областях та цифрову трансформацію адміністративних послуг для мешканців НКТ/Криму. Розбудова миру та діалог здійснюватиметься шляхом набуття територіальними громадами спроможності щодо запобігання та управління конфліктами із залученням [міжнародних] експертів з медіації та протимінної діяльності.

Окремим положенням передбачено виплату пенсій ВПО та мешканцям НКТ/Криму, за виконання якого відповідає Міністерство соціальної політики.

Програма дій Уряду викликає ряд занепокоєнь в контексті міжнародних стандартів з питань внутрішнього переміщення та довгострокових рішень для ВПО. Терміни, що використовуються у Програмі для опису довгострокових рішень, можуть потребувати подальших обговорень із урядом з метою забезпечення їхньої відповідності Керівним принципам ООН з питань внутрішнього переміщення та Рамковій програмі міжвідомчого постійного комітету з пошуку довгострокових рішень в інтересах ВПО. Намір поліпшити умови перетину КПВВ на лінії розмежування та адміністративному кордоні навряд чи можна оцінити як захід, пов'язаний з реінтеграцією. Фактично, він продовжує посилення внутрішніх бар'єрів з НКТ/Кримом замість їхнього поступового усунення. КПВВ на лінії розмежування та адміністративному кордоні не можуть бути прибрані негайно у зв'язку з існуючою безпековою ситуацією. Тим не менш, Уряд може заявити про свій намір їхнього усунення в контексті подальшого відновлення територіальної цілісності України. Включення ВПО до реєстрів приймаючих громад може потребувати спеціального вивчення, щоб зрозуміти, чи сприяє це інтеграції ВПО, чи, навпаки, вводить додаткові перешкоди. Врешті решт, пенсійне забезпечення викликає певні занепокоєння, оскільки особи, постраждалі внаслідок конфлікту, розглядаються як група ВПО. Це також ставить під сумнів питання відв'язування доступу до пенсійних виплат від реєстрації в якості ВПО. Об'єднання ВПО та осіб, постраждалих внаслідок конфлікту, в одній правовій нормі може створити додаткові перепони у доступі до пенсій для обох категорій.

КОНТАКТИ

Ел.пошта: ukrki@unhcr.org, Тел: +38 044 288-9710

ПОСИЛАННЯ

УВКБ ООН в Україні: www.unhcr.org.ua/en - Twitter: www.twitter.com/UNHCRUkraine

Facebook: www.facebook.com/UNHCRKyiv - Flickr: www.flickr.com/photos/unhcr_ukraine

ДОДАТОК

ЗМІНИ ДО НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТИВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ РЕАГУВАННЯМ НА COVID-19

Імплементация адаптивних карантинних заходів

4 травня Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову № 343](#)³³, продовживши дію карантинних заходів³⁴ до 22 травня. Водночас, починаючи з 11 травня, деякі заходи були пом'якшені. Зокрема, дозволяється:

- виконання індивідуальних фізичних вправ (бігу, ходи, їзди на велосипеді) та тренувань національних збірних України, в тому числі тих, де виступають особи з інвалідністю. Носіння масок³⁵ є обов'язковим;
- відкриття магазинів, в тому числі в торгівельних центрах, за умови дотримання респіраторного етикету, миття рук, санітарної обробки та фізичної дистанції (далі – "профілактичні заходи"). Персонал зобов'язаний носити маски для обличчя. Кількість відвідувачів, дозволена для відвідування магазинів, залежить від площі магазину, виходячи з розрахунку максимум одна особа на 10 квадратних метрів;
- прийняття відвідувачів на літніх терасах кафе та ресторанів, виходячи з розрахунку максимум дві особи за одним столиком. Відстань між столиками має бути мінімум 1,5 метри. Як персонал, так і відвідувачі, коли вони не їдять, зобов'язані носити маски та дотримуватися профілактичних заходів;
- робота музеїв, у тому числі під відкритим небом, за умови дотримання профілактичних заходів, в тому числі, персоналом, який зобов'язаний носити маски. Усі відвідувачі повинні дотримуватися цих правил поведінки;
- робота друкованих ЗМІ та допоміжних служб. Зйомки та телевізійні зйомки дозволені, виходячи з розрахунку максимум 50 присутніх осіб. Всі повинні носити маски та дотримуватися профілактичних заходів. Це правило також застосовується до репетицій у театрах і цирках;
- діяльність адвокатів, нотаріусів, аудиторів та психологів за умови дотримання профілактичних заходів.

[Постановою № 377](#)³⁶ від 14 травня дозволяється гуляти групами до восьми осіб, окрім випадків, виправданих діловими та бізнесовими потребами. Її положеннями також збільшено дозволена кількість осіб за одним столиком на літніх терасах – до максимум чотирьох.

20 травня 2020 року Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову № 392](#)³⁷, запровадивши комплексну схему зняття карантинних заходів залежно від кількості підтверджених випадків інфікування COVID-19 в конкретному населеному пункті. Дію карантинних заходів було продовжено до 22 червня.

³³ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-deyakh-aktiv-a343>

³⁴ Дивіться, будь ласка, більше деталей в Огляді законодавства, підготовленому УВКБ ООН, за березень та квітень

³⁵ У цьому документі «маска» означає всі види респіраторних масок, включно зі зробленими власноруч

³⁶ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-punktu-2-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini-vid-11-bereznia-2020-r-211-i140520-377>

³⁷ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vstanovlennya-karantinu-z-metoyu-zapobigannya-poshirennyu-na-teritoriyi-ukrayini-gostroji-respiratornoyi-hvorobi-covid-19-sprichinenoyi-koronavirusom-sars-cov-200520-392>

Обмежувальні заходи, викладені нижче, застосовуються по всій країні і є забороненими:

- перебування без маски у громадських місцях та громадському транспорті;
- перебування на вулиці без документу, що посвідчує особу;
- залишення місць самоізоляції/обсервації;
- відвідування навчальних закладів;
- проведення будь-яких масових заходів з більш ніж десятьма учасниками, крім випадків, коли це необхідно для функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування або тренувань національних збірних України;
- роботи кафе та ресторанів, торгівельно-розважальних центрів та тренажерних залів, крім літніх терас, їжі на винос та доставки;
- відновлення руху громадського транспорту у містах, міжміського та міжобласного транспортного сполучення, включаючи метро, залізничне сполучення та авіасполучення. Виключення з цієї заборони застосовується до приватних та корпоративних транспортних засобів, громадського транспорту для медичних працівників та осіб, залучених до надання найважливіших державних послуг, енергозабезпечення, водозабезпечення, транспорту та критичної інфраструктури; внутрішнього залізничного сполучення – за умови погодження Укрзалізницею та Міністерством інфраструктури; та міжнародного залізничного сполучення – за умови погодження Міністерством інфраструктури, Міністерством закордонних справ та Державною прикордонною службою;
- відвідування закладів, що надають паліативну допомогу та соціальний захист дітям, літнім людям, особам з інвалідністю та іншим вразливим категоріям населення (крім осіб, залучених до реагування на надзвичайні ситуації, зокрема медичних працівників та пожежників). Це важливо для осіб, якими опікується УВКБ ООН, оскільки деякі ВПО були розміщені та досі проживають у геріатричних пансіонатах (наприклад, у Миколаївській та Одеській областях). Відвідування пунктів тимчасового розміщення біженців та шукачів притулку (ПТРБ) та пунктів тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають на території України, також заборонено, окрім як для осіб, які надають правову допомогу;
- планова госпіталізація у медичних закладах, окрім як за умови, коли кількість пацієнтів із підтвердженим інфікуванням COVID-19, які перебувають у цих закладах, становить 50% чи менше, а також у випадках, пов'язаних із пологами та онкологією.

Тим не менш, місцева влада може адаптувати вищезазначений перелік заходів залежно від ситуації. Для пом'якшення цих заходів, ситуація на місці має відповідати таким критеріям: загальна кількість нових випадків інфікування COVID-19 є нижчою за 12 осіб на 100 тисяч осіб протягом останніх семи днів, а кількість пацієнтів з підтвердженим інфікуванням COVID-19 становить 50% чи менше загальної кількості місць у медичних закладах. В такому випадку, обласні комісії з надзвичайних ситуацій уповноважені давати дозвіл на:

- проведення спортивних заходів без відвідувачів (з максимум 50 учасниками), релігійних заходів, виходячи з розрахунку максимум одна особа на 10 м², роботу готелів (окрім ресторанів) та громадського транспорту (в межах області та окремих локацій) з 22 травня;
- відкриття метро за умови дотримання профілактичних заходів з 25 травня;
- відвідування закладів дошкільної освіти з 25 травня;
- відновлення міжобласного громадського транспортного та залізничного сполучення за умови дотримання профілактичних заходів, відкриття тренажерних залів та навчальних закладів, виходячи з розрахунку максимум 10 осіб на групу з 1 червня;

- відкриття кафе, ресторанів та культурних закладів (виходячи з розрахунку максимум одна особа на 5 м²) за умови дотримання профілактичних заходів з 10 червня;
- відновлення внутрішнього авіасполучення з 15 червня.

У разі прийняття, такі рішення мають бути переглянуті щонайменше кожні сім днів. Попередньо прийняті норми, що регулюють перебування в закладах для самоізоляції/обсервації залишаються без змін, так само як і положення щодо обробки персональних даних та міжвідомчого обміну даними без погодження зацікавлених осіб щодо їх стану здоров'я.

Постановою № 424³⁸ від 29 травня внесено зміни до Постанови № 392, що дозволяють дітям з невідконтрольних Урядом України територій (НКТ) Донецької та Луганської областей або Криму, які зараховані до навчального закладу, брати участь у зовнішньому незалежному оцінюванні (ЗНО) на контрольованих Урядом України територіях (КТ) шляхом перетину контрольних пунктів в'їзду-виїзду (КПВВ) на лінії розмежування на сході та адміністративному кордоні з Кримом разом із супроводжуючим дорослим без подальшого перебування на самоізоляції або обсервації.

Це є важливим кроком на шляху до забезпечення доступу до освітніх можливостей для мешканців НКТ Криму. Однак, безпечне відкриття КПВВ на лінії розмежування залишається актуальним питанням. УВКБ ООН та його партнери переконують уряд запровадити виняткові підстави гуманітарного характеру для перетину КПВВ навіть в умовах часткового чи повного обмеження руху (наприклад, смерть родичів, проблеми зі здоров'ям, відновлення сімейних зв'язків). Така робота здійснюється з Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій (МРТОТ) та іншими зацікавленими органами державної влади.

3 червня Кабінет Міністрів прийняв **Постанову № 435**³⁹, якою уповноважив регіональні комісії з надзвичайних ситуацій, що відповідають за регулювання карантинних заходів, приймати обмежувальні рішення у випадках, якщо місцева ситуація не відповідає критеріям⁴⁰ поступового скасування карантину. Водночас, якщо відбувається зменшення щоденної кількості зареєстрованих випадків інфікування COVID-19 протягом семи днів, місцева влада може дозволити:

- проведення релігійних заходів за умови дотримання соціальної дистанції в 1,5 метри та виходячи з розрахунку максимум 1 особа на 5 квадратних метрів;
- відновлення внутрішнього авіасполучення;
- відвідування приміщень кафе та ресторанів, виходячи з розрахунку максимум 4 особи за одним столиком, за виключенням дітей віком до 14 років. Відстань між столиками має бути мінімум 1,5 метри. Як персонал, так і відвідувачі, коли вони не їдять, зобов'язані носити маски та дотримуватися профілактичних заходів;
- особам віком від 60 років не перебувати на самоізоляції.

³⁸ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini-vid-20-travnya-t290520>

³⁹ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini-vid-20-travnya-2020-t030620>

⁴⁰ Загальна кількість нововиявлених випадків інфікування COVID-19 є нижчою, ніж 12 осіб на 100 тисяч осіб протягом останніх семи днів, в той час як кількість пацієнтів з підтвердженим інфікуванням COVID-19, які перебувають у медичних закладах, є нижчою за 50%

Розпорядженням № 663-р⁴¹ від 10 червня 2020 року, Кабінет Міністрів України скасував надзвичайні ситуації на місцевому рівні, запроваджені у березні 2020 року у Чернівецькій, Житомирській, Дніпропетровській, Івано-Франківській, Донецькій, Тернопільській та Черкаській областях та у місті Києві. Це сприятиме впровадженню адаптивного механізму як єдиного підходу на всій території України, залежно від місцевої ситуації із кількістю зареєстрованих випадків інфікування COVID-19.

Постановою Кабінету Міністрів України № 500⁴² від 17 червня 2020 року внесено зміни до Постанови № 392 від 20 травня 2020 року. Зокрема, змінено робочі години⁴³ органів державної влади та державних підприємств з метою запобігання скупченню людей та уникнення годин пік. Ця зміна у звичайному розкладі є особливо важливою для осіб, які бажають звернутися до державних установ за отриманням пенсій та соціальних виплат. Постанова посилила існуючі обмежувальні заходи, забороняючи:

- відвідування навчальних закладів більш ніж десятьма особами, окрім складання зовнішнього незалежного оцінювання та вступних іспитів;
- проведення будь-яких масових заходів з більш ніж однією особою на 5 м². Організатори мають забезпечити, щоб учасники носили маски та дотримувалися соціальної дистанції в 1,5 метри;
- функціонування оздоровчих закладів для дітей;
- повне відновлення міжміського та міжобласного сполучення. Водії відповідальні, щоб кількість пасажирів дорівнювала загальній кількості місць для сидіння в транспортному засобі, і щоб всі пасажирки носили маски. За потреби, водії повинні надати пасажирам маски;
- відвідування установ соціального захисту для літніх осіб, ветеранів війни, осіб з інвалідністю та ментальною інвалідністю, а також осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах, за винятком надзвичайних ситуацій. Це може вплинути на можливість проведення незалежних оцінювань потреб цих вразливих категорій осіб.

Регіональні комісії з надзвичайних ситуацій можуть обмежити карантинні заходи, якщо протягом останніх семи днів зареєстровано більш ніж 8 випадків інфікування COVID-19 на 100 000 осіб. Рішення комісій повинні переглядатися кожні три дні та можуть бути скасовані як мінімум через сім днів з моменту їхнього прийняття.

Свобода пересування

12 червня Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову № 480](#)⁴⁴, змінивши порядки перетину лінії розмежування на сході та адміністративного кордону з Кримом, а також до Постанови № 392 від 20 травня 2020 року.

Адміністративний кордон з Кримом залишатиметься закритим до 14 червня, за винятком перетину за гуманітарних підстав (раніше він залишався закритим до 22 червня). Логістична схема його перетину тепер включає приміщення для проведення медичного огляду. Під час карантинних заходів працівники Державної прикордонної служби не дозволятимуть особам залишити територію Криму, якщо ці особи не встановили мобільний додаток «Дій вдома» (таким чином висловивши свою згоду на перебування на

⁴¹ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-viznannya-takimi-shcho-vtratili-a663r>

⁴² Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-deyakih-aktiv-kabinetu-ministriv-ukrayini-i170620-500>

⁴³ Робота центральних виконавчих органів, інших органів державної влади та місцевих виконавчих органів розпочнеться о 8:00 ранку, робота центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП), управління соціального захисту та територіальних органів Пенсійного фонду розпочнеться о 10:00 ранку

⁴⁴ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-deyakih-aktiv-kabinetu-ministriv-t120620>

самоізоляції) перед тим, як перетнути КПВВ. Це положення також застосовується до перетину лінії розмежування на сході. Проте, там не передбачені приміщення для проведення медичного огляду.

Під час карантину перетинати міжнародний кордон України заборонено іноземцям та особам без громадянства (окрім осіб, які постійно проживають в Україні, біженців та осіб, які потребують додаткового захисту), які не мають страхування, що покриває лікування COVID-19 у разі інфікування та перебування в обсервації, оскільки таке перебування має покриватися страховою компанією або за власний кошт. Якщо такі особи мають необхідне страхування, до них застосовується звичайний порядок перебування в обсервації.

Кожну дитину, яка приїжджає на КТ для здачі ЗНО, має супроводжувати один дорослий. Якщо вони не перебували в контакті з особами, інфікованими COVID-19, такі особи звільняються від перебування в обсервації. Це також стосується осіб, які погоджуються перебувати на самоізоляції та встановити мобільний додаток «Дій вдома».

Дозвіл дітям з НКТ Донецької та Луганської областей/Криму перетинати лінію розмежування та адміністративний кордон для проходження ЗНО є позитивним кроком. Це сприяє їхньому доступу до освіти. Водночас, рівень цього доступу залежить від повного відкриття КПВВ. Проходження ЗНО безпосередньо не згадується серед підстав для перетину КПВВ, що може створити додаткові проблеми.

Мобільний додаток «Дій вдома» задумувався як інноваційний підхід, спрямований на зменшення поширення COVID-19. Тим не менш, існує певна стурбованість щодо можливості його використання найбільш вразливими категоріями осіб, в тому числі літніми особами або особами, які не мають смартфона. Це може завадити цим особам перетинати КПВВ навіть за нагальних гуманітарних підстав, наприклад, смерті родича або доступу до медичної допомоги. Після повного відкриття КПВВ, це обмеження має бути усунено. Крім того, вимога перебувати на самоізоляції на КТ протягом 14 днів також не є повністю задовільною, оскільки це може потребувати додаткових коштів для оренди місця для перебування на самоізоляції на 14 днів, в той час як мета відвідування КТ може передбачати короткострокове перебування (наприклад, отримання свідоцтва про народження або смерть).

Постанова Кабінету Міністрів України № 522⁴⁵ від 25 червня 2020 року дозволяє особам, які прибули в Україну з держав з високим рівнем поширення COVID-19, припинити перебування в обсервації або самоізоляції у разі, якщо тести покажуть негативний результат. Іноземці та особи без громадянства (окрім тих, хто постійно проживає в Україні, біженців та осіб, які потребують додаткового захисту), які не мають страхування, що покриває лікування COVID-19 у разі інфікування та перебування в обсервації, не будуть допущені на територію України. До співробітників МКЧХ, персоналу дипломатичних місій, що здійснюють моніторинг ситуації та надання гуманітарної допомоги мешканцям НКТ/Криму⁴⁶, дітей, які беруть участь у проходженні ЗНО на КТ, включаючи тих, хто користується послугами освітніх центрів «Крим – Україна» та «Донбас – Україна» (та дорослих, які їх супроводжують) не застосовується вимога проходження самоізоляції/обсервації під час перетину лінії розмежування чи адміністративного кордону з Кримом.

Положення, пов'язані з наданням захисту

⁴⁵ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-postanovi-kabinetu-ministriv-ukrayini-vid-20-travnja-2020-r-t250620>

⁴⁶ Персонал ООН безпосередньо не зазначений у цій нормі.

17 червня Кабінет Міністрів України прийняв свою Постанову № 49147 про внесення технічних змін до своєї Постанови № 505 про виплату адресної допомоги ВПО під час карантину. Виплата цієї допомоги автоматично продовжується на період карантину та 30 днів після скасування карантинних заходів. Вона буде перерахована протягом місяця після завершення карантину. Недоплату буде відшкодовано, а надлишок витребувано. Положення, що передбачає зменшення та можливе припинення адресної допомоги сім'ям, де є безробітні працездатні особи, не буде застосовуватися під час карантину та протягом 30 днів після його завершення.

⁴⁷ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-poryadku-nadannya-shchomisyachnoyi-adresnoyi-dopomogi-vnutrishno-peremishchenim-osobam-dlya-pokrittya-vitrat-na-prozhivannya-v-tomu-i170620-491>